

“WAT IS NOU EEN ‘GOEDE FILM’?”

Over smaak en smaakontwikkeling in het filmhuis

In het rijtje van kunstvormen die genoemd worden als het over CKV gaat, ontbreekt nogal eens de film. Voldoende reden voor een gesprek met de directeur, Geert Colsen, en de filmmedewerker, Mau Stappers, van een theater dat vooral als filmhuis behoorlijk aan de weg timmert, Plaza Futura in Eindhoven.

Joop Dirksen **Wat heeft een filmhuis te bieden in het kader van ckv?**
Plaza Futura biedt al zeven jaar een uitgekiend filmaanbod met begeleiden-de cursussen. Dat is natuurlijk niet alleen op jongeren gericht, en ook als ckv eenmaal van start is gegaan, zullen wij ons natuurlijk niet uitsluitend op scholieren richten, maar er komt door ckv natuurlijk wel een grote groep van mogelijke ‘nieuwe klanten’. Filmhuizen kunnen vanuit hun ervaring, als intermediair dienen, ‘onderwijsondersteunend’ werken, maar dan zal er vanuit het onderwijs eerst een duidelijke vraag moeten zijn: wat men wil met de film, hoe men die kunstvorm denkt in te schakelen in het onderwijsproces. Tot nu toe is er in het overleg tussen scholen en kunstinstellingen eigenlijk alleen over organisatorische zaken gepraat, over financiële aspecten, wanneer komt men eens toe aan de inhoud? Natuurlijk kunnen wij een filmprogramma ontwikkelen en dat kant en klaar aanbieden, maar dat lijkt ons de verkeerde volgorde: scholen zullen eerst moeten weten wat het vak ckv gaat inhouden.

Wat is de plaste van de film in ckv volgens jullie?
Je kunt film brengen als elke andere kunstvorm binnen ckv: binnen een thema zijn allerlei concretisering van dat thema aan te bieden, uit verschillende perioden en uit verschillende culturele omgevingen, daarnaast kunnen we natuurlijk een gedegen theoretische onderbouwing bieden van deze kunstvorm.
Leerlingen moeten in aanraking komen met de belangrijkste stromingen binnen de film en weten hoe het medium werkt, de ‘taal’ van de film kennen.
Nadeel voor het medium film is dat het zelden gezien wordt als autonome kunstvorm, maar hoogstens als ‘meeloper’ (‘We kunnen bij dit thema ook nog wel een passend filmpje vinden’) Dat zal wel komen doordat film toch nog altijd in eerste instantie gezien wordt als oppervlakkig vermaak, als de kermisattractie die ze oorspronkelijk geweest is.
Voordeel voor de film is dat de Hollywoodfilm in zijn ‘taalgebruik’ voor iedere jongere bekend terrein is: de

manier waarop verhaalfiguren worden geïntroduceerd, waarop verwachtingen worden gewekt en ingelost. De Hollywoodfilm is kant-en-klare film: alles ‘klopt’: elk detail dat ergens wordt geïntroduceerd, heeft een functie. Als er in het begin ergens een pistool ligt, weet de kijker dat dat verderop ergens gebruikt gaat worden. Vanuit een bij leerlingen populaire Hollywoodfilm kun je hen dus bewust maken van de verschillende mogelijkheden van het medium: hoe vertelt een regisseur een verhaal, wat voor filmische middelen heeft hij tot zijn beschikking, op welke manier probeert hij bij de kijker de gewenste effecten te bereiken. Daarna kan voorzichtig de stap gezet worden naar niet-Hollywoodfilms.
Films uit de Nouvelle Vague waren voor ons westerlingen nog te volgen, nog herkenbaar, hoewel ze al door hun andere ‘taalgebruik’ bij veel kijkers vraagtekens opriepen. Maar wanneer je onvoorbereid naar bijvoorbeeld derde-wereldfilms gaat zitten kijken of naar films uit bepaalde subculturen, dan kun je er vaak geen touw aan vastknopen: ze vergen veel meer meedenken, zijn veel minder narratief. Je moet er als kijker mee om leren gaan. Als je deze films aan leerlingen wilt gaan aanbieden, moet je op een aantal zaken letten. Op de eerste plaats moet je de leerling leren om ervoor open te staan. Smaakontwikkeling is een proces dat stapsgewijs verloopt: bij elk volgend

gerecht een teentje knoflook meer. En de ene leerling is de ander niet: de een staat vanuit zijn karakter veel welwillender tegenover nieuwe ervaringen dan de ander. Maar een fatsoenlijke introductie heeft iedereen nodig. Een tweede aspect, dat verband houdt met het vorige, is dat je zaken nooit laagdrempeliger moet voorstellen dan ze zijn. Je zult eerlijk moeten zijn. Wie een 'moeilijke' film niet als zodanig introduceert, jaagt uiteindelijk zijn publiek weg. Je moet natuurlijk de handvatten bieden om met een vernieuwende film om te kunnen gaan.

Op welke leeftijdsgroepen richten filmhuizen zich eigenlijk speciaal?

Wij hebben programma's letterlijk voor alle leeftijden. Kinderen van 4 tot 12 komen bij ons uitstekend aan bod, voor hen hebben we heel aantrekkelijke films. Voor 18 jaar en ouder ook, maar de groep daartussen is een probleem. Niet dat er geen geschikte films voor hen zouden zijn, maar jongeren in deze leeftijdsgroep, en met name tussen 12 en 15, voelen zich veel te groot om met hun ouders naar de film te gaan, en hun ouders vinden hen over het algemeen te jong om dat al zelfstandig te doen. Je zou kunnen stellen dat je om deze leeftijdscategorie te bereiken maar zelf op stap moet gaan, de scholen ingaan, maar we hebben daar van afgezien. Een filmhuis presenteert film als een aantrekkelijk avondje uit, met een ontspannen voor- en/of nazit, en vooral ook met techniek op een hoog niveau. Als je in plaats daarvan met je film de school ingaat, zit je dus in de schoolsfeer, en met de ietwat knullige kwaliteit van een 16 mm projectie, die al gauw niet meer boven videoniveau uitkomt. Zoiets doet meer afbreuk aan wat wij als filmhuis trachten te bereiken dan dat het stimulerend werkt. Gek genoeg kun je nog wel op de basisschool zoiets doen,

maar naarmate de leerling iets ouder wordt, wordt de schoolpresentatie in verhouding tot de bioscooppresentatie te amateuristisch. We zijn nu overigens vorig jaar landelijk gestart met Moviezone, een actie om juist leerlingen van de 'moeilijke' leeftijd aan te trekken door op de vrijdagmiddagen pakkende 'andere' films voor hen te draaien. Zo kun je iets van het vooroordeel wegnemen als zou iedere nietHollywoodfilm een moeilijke film zijn.

Hoe selecteren jullie zelf je films? Wat vinden jullie 'goede' films?

Een eerste artistieke selectie heeft al door de verhuurder plaatsgevonden. Die levert het aanbod waaruit de filmhuizen een selectie kunnen maken; al gebeurt het ook wel dat vanuit de filmhuizen druk wordt uitgeoefend op een verhuurder om bepaalde films in zijn aanbieding op te nemen. Zeker als er vanuit meerdere filmhuizen zo'n wens wordt geuit, werkt dat goed. Er wordt

Programmaboekje MovieZone '98-'99

overigens door de filmhuizen op allerlei niveaus samengewerkt, internationaal, nationaal, regionaal. Dat maakt het mogelijk om de kwaliteit van je aanbod te vergroten en de kosten te verlagen. Nijmegen heeft bijvoorbeeld een programma rondom Joris Ivens landelijk in de aanbidding gedaan, daar kun je dan als filmhuis op intekenen. Wat wij een goede film vinden, doet bij onze selectie niet ter zake. We kiezen in eerste instantie voor belangwekkende films: wat is belangrijk in de filmkunst, om een beeld te geven van de stand van zaken in die kunstvorm, wat voor nieuwe ontwikkelingen doen zich voor, welke nieuwe makers, nieuwe filmlanden hebben iets belangwekkende te bieden. Ook grijpen we wel terug op wat er in de overigens nog korte geschiedenis van het medium aan interessants is geweest, waar vandaag de dag op wordt voortgebouwd. Wat je persoonlijk een 'slechte' film zou noemen, kan dus best voor het filmhuis een heel belangwekkende film zijn, en dan zetten we hem natuurlijk in de programmering. We letten daarbij natuurlijk op variatie in die programmering. Zakelijke aspecten, financiën spelen gelukkig amper een rol bij onze keuze. Natuurlijk moet er wel een zeker evenwicht zijn tussen kosten en opbrengsten, maar we verkeren in de gelukkige omstandigheid dat we per week maar liefst twaalf films kunnen programmeren, met zo'n vijftig voorstellingen, dat maakt onze mogelijkheden wat ruimer.

Hoe nu op weg naar een actieve deelname in de ontwikkeling van ckv?

Opmerkelijk is dat de culturele instellingen formeel nog niet eens zijn geïnformeerd over de komst van ckv en de consequenties voor hen. Natuurlijk willen de instellingen hun zelfstandigheid niet verliezen, maar vanzelfsprekend zien ze ook de kansen die zo'n groot

nieuw publiek voor hen kan meebrengen. Ckv moet vanuit de plaatselijke vraag worden ingevuld. Er is hier in de regio Eindhoven een coördinatiecentrum opgezet waar vraag en aanbod op elkaar afgestemd moeten kunnen gaan worden. Scholieren moeten op een eenvoudige manier het aanbod uit de regio kunnen koppelen, verbanden herkennen in het aangeboden. Als er vanuit thema's gewerkt wordt, moet voor hen duidelijk worden dat aan elke kunstuiting dezelfde maatschappelijke

ontwikkelingen ten grondslag liggen, en dat iedere kunstvorm vanuit de eigen specifieke mogelijkheden vorm geeft aan wat leeft in mensen. Wij zijn, zoals gezegd desgewenst heel goed in staat om pasklare programma's aan te bieden, we hebben tenslotte ook een heel duidelijk educatieve taak. Film is een volwaardige kunstvorm en een filmhuis is bij uitstek de plek waar dat zichtbaar gemaakt en deskundig ondersteund gedemonstreerd kan worden. ■

Uit het programmaboekje MovieZone '98-'99

